

היום לפני – פברואר 1948

הופעת הבכורה של הצ'יזבטרון

הצ'יזבטרון, להקת הבידור של הפלמ"ח, היה פרי יוזמתו של חיים חפר. חפר פנה למפקד הפלמ"ח, יגאל אלון, שהכיר בחשיבותה של להקת בידור צבאית להעלאת המוראל של הלוחמים, וקיבל את אישורו וברכתו.

חפר החל מיד לקבץ סביבו אנשים שנודעו ביחידותיהם כבעלי כישרונות אמנותיים. דן בן-אמוץ, חברו של חפר, המליץ על "מצחיקן מן הפלי"ם" בשם שייקה גולדשטיין (אופיר); שייקה המליץ על נעמי פולני שהכיר בתיאטרון "אוהל" ועסקה אז כמוהו בליווי שיירות לירושלים; ונעמי המליצה על יואל זילברג, פסנתרן מתל אביב שאהב לנגן ג'אז.

החזרות התחילו בינואר 1948 בדירתו של זילברג (שהפך תוך שבוע מפסנתרן לאקורדיוניסט ואח"כ לשחקן מן המניין) וכעבור זמן הצטרפו לחבורה גם כרמית קליין (מירון) ושרוליק לוי. הצ'יזבטרון – צ'יזבט + תיאטרון – יצא לדרך.

תוכן עניינים

היום לפני –

הופעת הבכורה של

הצ'יזבטרון

משולחננו

היום לפני – הקמת

שורות המגינים

תמונת החדש

דבר המשורר

מופיעים בתמונה: אדי גרינברג (באקורדיון), שייקה אופיר, רבקה'לה מודניק (קרמר), שמואל ("זם") דגן, נעמי פולני ושלמ'לה בר-שביט.

אם באהל תשב, או תשכב בעמדה,
אם תצא לקרבות צד אור שחר -
עוד תבוא, ידידי, ותאמר לי תודה,
שהיה לך ערב של נחת ...

... אך כלם בהגיע הליל,
שצת כבוי האורות, צת ליטון,
ראשית כל, בעצמם העינים -
הם חולמים שוב על הצ'יזבטרון...

חיים חפר
מתוך שיר הצ'יזבטרון

תוכן עניינים

היום לפני -

הופעת הבכורה של

הצ'יבטרון

משולחנו

היום לפני - הקמת

שורות המגינים

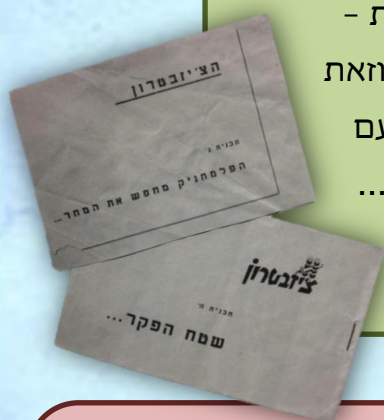
תמונת החודש

דבר המשורר

הופעת הבכורה התקיימה ב-2.2.1948 בקורס מ"כים בקיבוץ דליה. לתכנית הראשונה, שנמשכה כחצי שעה, כתב חפר מלים חדשות לכמה שירים שהיו מוכרים בציבור. בהופעה עצמה הוא קרא משיריו; שייקה שר והופיע בסקצ'ים ובפנטומימה; נעמי שרה ועשתה חיקויים; כרמית שרה והקריאה; ויואל ניגן באקורדיון (שנקנה ב-10 לירות). כך החלה את דרכה אחת הלהקות הצבאיות החשובות והמצליחות שלנו, להקה ראשונה במשרה מלאה. בהמשך הצטרפו אליה עוד רבים וטובים.

"... תאר לעצמך: יש מצבים שהקהל איננו רוצה לשמוע מופע! איננו רוצה לשמוע שירים! הוא רוצה לבכות את מתיו, הוא רוצה ללקק את פצעיו. ודווקא אז - היה בני (מרשק) מתעקש שנעשה, שנופיע בפניהם בניגוד לרצונם! בתחילה, הוא אמר, הם יהיו, ככה... לא ניתנים ל... אבל אח"כ... 'יהיה בסדר', ובלבד שנצליח - אפילו לכמה דקות - לשחרר אותם מהזעזוע שחונק אותם כשהם חוזרים מהקרב, וזאת בעצם המטרה... קרו מקרים שהופענו בפני כוח שחזר, וחזר עם הרוגים, ואנחנו יצאנו שוב אליהם עם תכנית שהם ראו בערב... ממש... לפני שיצאו לקרב."

שייקה אופיר

"... ואנחנו באנו אליהם. והיו שם חבר'ה ממה שאח"כ קראו להם 'הקומנדו הצרפתי' - חבר'ה מרוקאים, שעלו דרך צרפת ובאו לכאן, ולא ידעו מילה אחת עברית, ואנחנו שרנו להם "היו זמנים". והחבר'ה האלה - מבלי שהם ידעו או הבינו מילה - פתאום ראית: יושבת פלוגה שלמה ובוכה... לא תמיד צריך להרים את המורל כשאתה רץ אחרי החבר'ה ש'רצים עם הכידונים' - לפעמים אתה צריך לבוא אל חבר'ה שספגו את האבדות הכי קשות. אליהם אתה צריך לבוא. ויכול להיות שהפלוגה הזאת תהיה מסוגלת, אחרי זה, ללכת שוב למלחמה. לפעמים אני חושב... עם כל הצניעות... אולי בלעדינו היה לוקח להם עוד יום, עוד יומיים - להתאוששות."

חיים חפר

המידע והקטעים לקוחים מתוך הספר "הצ'יבטרון - אם הלהקות הצבאיות", בעריכת גלעד בן-ש"ך

משולחננו

פרס יגאל אלון

למעשה מופת חברתי-חלוצי לשנת 2015
הטקס ייערך ביום א', 1 במרץ 2015, בשעה 18:30,
באולם מלווי השיירות בבית הפלמ"ח, בנוכחות אורחת
הכבוד שופטת ביהמ"ש העליון בדימוס דליה דורנר.

- כולם מוזמנים -

תוכן עניינים

היום לפני -

הופעת הבכורה של

הצ'יזבטרון

משולחננו

היום לפני - הקמת

שורות המגינים

תמונת החודש

דבר המשורר

חורף בבית הפלמ"ח

לקראת שנת ה-75 של הפלמ"ח

מועדון התרבות של בית הפלמ"ח מציג:

ערב בנושא 'פליטים יהודים במלחמת העצמאות'

האירוע יתקיים ביום חמישי, ה-19 במרץ 2015, בשעה 19:00

- פרטים בהמשך -

פינוי ילדי קיבוץ דורות לפני ההתקפה המצרית באפריל 1948
מתוך ארכיון הצילומים קק"ל

חורף 1948

פלמ"חניקים בגבול לבנון
נמסר ע"י פרופ' אוריון גלר-גלין

תוכן עניינים

היום לפני -

הופעת הבכורה של

הצ'יזבטרון

משולחננו

היום לפני - הקמת

שורות המגינים

תמונת החדש

דבר המשורר

היום לפני – פברואר 1947

הקמת 'שורות המגינים' בקפריסין

מטרות פעילותם של אנשי הפלמ"ח בקפריסין השתנו במהלך התקופה. מלווי האניות בהנהגתו של איש הפלי"ם, אריה קפלן "קיפי", יזמו את ראשית ההתארגנות הביטחונית של המעפילים במחנות. הגוף אמור היה לדאוג לצורכי ביטחון הפנים ולסייע לפלמ"חאים לשלוט ולפקח על המתרחש במקום. בהמשך התברר לאנשי הפלמ"ח כי כוח מסוג זה איננו נחוץ, אולם פוטנציאל כוח-האדם בקרב בני הנוער והבוגרים במחנות עשוי לסייע ביצירת עתודות שיצטרפו לשורות הפלמ"ח. ה'גדעוני', יואש צידון "צ'אטו", החליף את אריה קפלן בקפריסין ומיסד בראשית שנת 1947 את פעילות הכוח הביטחוני בהקימו את ארגון 'שורות המגינים'. באותו שלב התמצו האימונים באימוני ספורט שימושי ותרגילי סדר בלבד. בשיאו פעל הארגון בשני תחומים: פעילות גלויה, שכללה אימונים, ופעילות חשאית שעיקרה אימוני נשק, חפירת מנהרות ובריחה ממחנות המעצר.

"...ושם, עם רובים מעץ,
שגולפו במזלגות וסכינים,
הם לא כינו עצמם
"פליטים" ו"ניצולים" –
הם הפכו ל"שורות
המגינים"..."

חיים חפר

אפרים גילן, פלמ"חניק ב'שורות המגינים', סיפר על מערך האימונים: שלב א': קורס חובה לכל בני 18–28, בחורים ובחורות (פרט לאנשי בית"ר ואגודת ישראל). 4 מחלקות אומנו במשך 10 ימים בתרגילי סדר, ספורט שימושי, מקל, ג'ודו, קשר מורס, עזרה ראשונה ומחנאות. שלב ב': למתנדבים בלבד. רבים נדחו בגלל גיל, בריאות וכד'. 2 מחלקות, למצטייני שלב א', אומנו במשך שבועיים בא"ש לילה, נשק – רימון, סטון, מקלע. שלב ג': אימון של 3 שבועות לנבחרי שלב ב', לאחר מיון קפדני. מסיימי שלב ג' היו "קצינים" ב'שורות המגינים', וכשהגיעו ארצה שובצו בתפקיד פיקודי.

תוכן עניינים

היום לפני –

הופעת הבכורה של

הצ'יבטרון

משולחננו

היום לפני – הקמת

שורות המגינים

תמונת החודש

דבר המשורר

תוכן עניינים

היום לפני -

הופעת הבכורה של

הצ'יבטרון

משולחננו

היום לפני - הקמת

שורות המגינים

תמונת החודש

דבר המשורר

כ-11,500 בחורים ובחורות אומנו ב'שורות המגינים'. 4000 מהם הצליחו להגיע ארצה בתקופה הקריטית של המלחמה, אפריל-ספטמבר 1948. השאר עלו בספטמבר 1948 והצטרפו כמעט מיד ללוחמים במבצע "יואב".

"הקמת היחידות הלוחמות במחנות עוררה את התקווה, האמונה והביטחון שימים טובים יותר יגיעו בקרוב... אם בתחילה היו תלונות וטרוניות פה ושם, הם נעלמו במהירות נוכח ליכוד השורות ורוח ההתנדבות. בערבים נערכו קומיזיצים בהם השתתפו השליחים והמעפילים וצופים מהצד לא ידעו להבדיל בין מדריך, מפקד או טירון. לדעתי היה זה ההישג העיקרי של 'שורות המגינים' במחנות ההסגר..."

אפרים גילן (מתוך אתר הפלי"ם)

תמונת החודש

סבא וסבתא נפרדים מנכדם שהתגייס - ינואר 1948
הנכד הוא ברוך כשר - חניך פלוגת הפלמ"ח באיטליה

תוכן עניינים

היום לפני -

הופעת הבכורה של

הצ'יזבורג

משולחננו

היום לפני - הקמת

שורות המגינים

תמונת החודש

דבר המשורר

דבר המשורר

נְסִיגָה / גורי - חפר

הם יָשְׁבוּ מוֹל הָאֵשׁ הָעוֹלָה, אַרְבָּעָה נְעָרִים לַעֵת לַיִל,
הַמְדַבֵּר בְּסִינֵי הָאָפִיל מוֹל כּוֹכַב הַצָּפוֹן הָרְחוֹק.
הם הָיוּ אַרְבָּעָה נְעָרִים (כָּל הַשָּׂאָר נִרְדְּמוּ בִּינְתוּם)
וְהַדְיוֹנָה הִיתָה שְׂסוּעָה גִלְגְּלִי מְכוֹנָה וְרוּחוֹת.

זֶה לַיִלָם הַשּׁוֹתֵק בַּמְדַבֵּר עֵת הַשֶּׁקֶט רוֹבֵץ עַל הַדָּרָד,
גַּם הַגְ'יפִים פְּרוּעֵי הַלֵּבָב פֹּה נָמִים נְטוּלֵי דָאָה.
מִשְׁחִיר בְּעָרוֹץ. רַק אֲנִטָּנָה אֶלְחוּט מְדַבֵּרֶת.
לַיִל רֹאשׁוֹן בַּתְּנוּעָה לְאַחֹר, לַיִל רֹאשׁוֹן לַפְקֵדָה הַנְּסִיגָה.

אִז הָרִים הָאֶחָד אֶת פָּנָיו (הַבְּהֵבָה סִיגְרִית וְהַאִירָה):
"לֹא אָבִינָה, אָחִי, לֹא אֲדַע, יִתְכּוֹן וְטוֹעָה אֲנִכִּי -
הַגְּדֵרוֹת נִתְפָּסוּ בְּסַגִּין... הַחוֹלוֹת נֶאֱנָקוּ... וְהַחוּירוֹ.
הָרִאִיתָם מִשְׁלֵט מְדַבֵּר בְּעֵינֵי -בֶן-אָדָם וּבִבְכִי?"

"בֶּן רֹאִיתִי", אָמַר הַשֵּׁנִי, "רֹבְאֵי הַמֶּטֶל עַל גִּבּוֹ,
הוּא כֶּסֶה בַחוֹלוֹת עַד חֲזָה, רַק פָּנָיו עוֹד קָרָאוּ אַחֲרָי;
אֵל תִּטֵּשׁ אֶת הָדָם! אֵל תִּטֵּשׁ אֶת אֲדָמַת הַקְּרִבּוֹת!
עוֹד אֶשְׁמַע אֶת קוֹלּוֹ בְּתוֹכִי הַקּוֹרָא: חֲזָרָה! חֲזָרָה!"

אִז אָמַר הַשְּׁלִישִׁי, נֶעַר רָךְ: לֹא אֶשְׁמְנוּ, אָחִי, זֹאת הַפַּעַם,
הֵן הַגְּדוּד הַשֶּׁתָּעַר וְכַבֵּשׁ, אֶת בְּגָדָיו סְפוּגֵי -דָם לֹא הַחֲלִיף
הוּא חֲתָר עֶקֶשׁ שֵׁנִי וְחֶזֶק, הוּא נֶצַח בְּגוּפוֹ אֶת הָרַעַם.
וְיַעֲיֵד הַמְדַבֵּר וְהַכְּבִישׁ, וְעַדִּים הָרַעִים הַנוֹפְלִים..."

דַּעֲכָה הַמְדוּרָה וְכַבְתָּהּ. הֵם יָשְׁבוּ אַרְבָּעָה, עֲצָמוּ עֵין.
רַק תִּמְדֹךְ אֶת רֹאשׁוֹ הַרְבִּיעִי וְנִשָּׂא אֶת עֵינָיו אֶל הָרוֹחַ:
"הַחֲרָפָה עֲמַדְנוּ חֲזָרָה, הִיא מְכָה שׁוֹרוֹתֵינוּ הַלֵּיל.
וְאֵינֶנִּי יוֹדֵעַ עַל מָה, וְאֵינֶנִּי יוֹדֵעַ מִדּוּעָה?!"

השיר נכתב בעקבות הוראת הפיקוד העליון על נסיגת חטיבת הנגב מסיני במבצע חורב.
ההוראה גובתה על-ידי קצין המבצעים של חזית הדרום, יצחק רבין, בתוספת הערה של
מפקד החזית, יגאל אלון, שאין מקום לערער עליה ויש למלאה למרות הקושי שבה.